

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt X.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

CAPVT X.

Synopsis.

I. In Hispaniis quoque Regis assensus adhibebatur in electionibus Episcoporum jam inde à temporibus Recaredi Regis. Duorum aut trium designatio fiebat, ex constitutione Concilij Barcinonensis in Hispania Tarraconensi. Quod petunt ex suspicacibus gentis illius animis.

II. Synodus Toletana quarta canonicum electionum ordinem discrete restituit. Sed non exclusit aperte interventionem regiam. Quod probatur variis argumentis ex illa antiquitate.

III. Illum usum apud Hispanos ex Gallia propagatum fuisse vero simile est.

IV. Reges Hispani indulgentiam Concilij verterunt in merum imperium, & plenum jus electionum statim ad se traxerunt. Probatnr ex canone sexto Concilij duodecimi Toletani, qui explicatur.

V. Garsias Loaisa notatus, qui sensum istius canonis in diversum trahit. Hallucinationis hujus viri origo indicatur.

ADDITIO.] Duodecimo seculo illud tantum invaluerat in Hispania ceteri ut electio Episcopi celebrari non possit absque consilio & assensu Regis. Sed id quoque sustulit Petrus primus Rex Aragonum. Jusse tamen ut postquam electio facta fuerit, electus Regi presentetur in signum regie fidelitatis. Quod ab Innocentio tertio confirmatum est.

I. ANTEQUAM ad ulteriora progrediamur, non alienum erit ab instituto de consuetudine quæ invaluerat in Hispaniis post receptam à Recaredo Rege catholicam fidem paucis differere. Eam nobis insinuat canon tertius Concilij habiti anno Recaredi XIV. & Christi DCCIX. ab Episcopis Tarraconensis provincie, in urbe Barcinonensi, in Ecclesia sanctæ Crucis: quæ quidem ab usu Regum nostrorum non abhorrebat. Permittebatur scilicet, juxta canones, electio libera clero & plebi, & judicium integrum Metropolitanò & coepiscopis. Attamen regius quoque assensus intercedebat, qui designatur in canone illo per sacra regalia, id est, sacras literas regias; quarum rationem haberi prohibet si laicos, omisso tempore à canonibus præstituto, ad episcopatum statim proveli mandent; etiam si consensu cleri ac plebis & Pontificum electio assensioque accesserit. Quod in eo canone subjungitur de duorum aut trium designatione, quos consensus cleri & plebis elegerit, non est petunt ex lege Iustiniani, qua Hispani non tenebantur, sed ex prudentia Episcoporum ingenio provincialium accommodata, quæ trium eligendorum formam desiderabat. Ex Leonis primi præscripto à Metropolitanò is aliis preferendus erat qui majoribus juva-

retur meritis & studiis. Sed huic Concilio placuit ut negotium forti committeretur, quod tantum ad provinciam Tarraconensem pertinet. Ita tamen ut duobus aut tribus, quos aut consensus cleri & plebis elegerit, Metropolitanò judicio ejusque coepiscopis presentatis, quem fors, præcunte Episcoporum jejuniò, Christo Domino terminante monstraverit, benedictio consecrationis adcumulet. Ea est provincia illius indoles, etiamnum hodie, ut suspecta habeant hominum judicia; ideòque magistratum municipalium electiones non ordinis aut plebis judicio, sed forti committere solent. Quod institutum quoque fuit ad tollendas, quæ ex repulsa oriri solebant, graves inimicitias apud homines injuriarum impatientes.

II. Ceterum synodus Toletana quarta à Sifenando Rege ex omnibus Hispaniarum provinciis congregata anno DCXXXIII. disertis verbis canonicum ordinem in Episcoporum electionibus restituit can. XIX. Sed nec ille deinceps sacerdos erit quem nec clerus nec populus proprie civitatis elegerit, vel auctoritas Metropolitanò vel comprovincialium Sacerdotum assensu exquisivit. Quibus verbis non excluditur aperte regie voluntatis interventio; per quam præficiabantur sedibus episcopalibus illi quos auctoritate sua Rex foveret, ut patet ex Braulionis Cæsaraugustani epistola ad Isidorum Hispalensem, quæ eum rogat ut suggerat Regi quatenus Metropolitanæ Tarraconensi Ecclesiæ illum præficiat cujus doctrine sanctitas ceteris sit vite forma. Isidorus respondet, Regi manere incertum ubi certius convectat animum. Quæ testimonia citat Loaisa in Notis ad Concilium Toletanum duodecimum. Quibus addi potest illustris locus Iuliani Toletani in expeditione Vvambæ Regis. Loquens enim de Ranimiro contra jus in episcopatum Ne-mausensem evecto ait: In ejus electione nullus ordo attenditur, nulla Principis vel Metropolitanò definitio præstatur.

III. Illum usum apud Hispanos ex Gallia propagatum credere par est. Quippe cum Hispanicæ Ecclesiæ illa tempestate uterentur codice canonum qui, præter veteres, continebat etiam Gallicanos, (ut patet ex antiqua collectione quam propediem in lucem daturus sumus cum aliis veteribus collectionibus tum Græcis tum Latinis) faciles fuerunt Hispani in admittendo assensu regio, qui decretus erat in Concilio Aurelianensi.

IV. Sed statim Concilij indulgentiam verterunt in merum imperium, & ad se jus electionum plenum Reges Hispaniarum traxerunt. Quod discimus ex canone sexto

Concilij Toletani duodecimi habiti anno primo Ervigij Regis, id est, anno sexcentesimo octuagesimo primo, quo canone confirmatur usus ille electionum à Regibus usurpatus; non autem de novo instituitur, ut quidam sibi persuaserunt. Illud unum novum decernitur, quod dignitatem Episcopi Toletani augebat, & faciliorem præstabat regis electionis executionem, scilicet ut electus à Rege, iudicioque Toletani Episcopi probatus, ab eo ordinaretur, ea lege, ut intra trium mensium spatium à die ordinationis suæ Metropolitanano suo se consecratus sisteret, ab eoque monita pro regenda diocesi opportuna susciperet. Is autem ordo antea servabatur ut Rex non prius successorem deligeret quam de obitu decessoris certior factus esset & consultus de persona præficiendi; consultus scilicet à clero & plebe, & à Metropolitanano & coëpiscopis, qui consensionem suam mittentes, regium decretum pro electo suis suffragiis, aut pro alio ex Regis arbitrio, expectabant. Hæc omnia, quæ non poterant brevi temporis spatio expediri, molestiam creabant Episcopis provincialibus, quorum vota vel admittere vel spernere penes Regem erat; ideoque ferè inutilis erat eorum æquæ ac cleri plebisque consensio. Regis dignitas & potestas erat in suspensio. Ecclesiarum interim vacatio contra canones protrahabatur. Ideo maluerunt Episcopi omnia permittere Regis electioni & iudicio Toletani Episcopi. Hic est sensus Concilij, cujus verba retulit Gratianus dist. LXXIII. *Dum longè latèque diffuso tractu terrarum, commœtantium impeditur celeritas nuntiorum, quò non queat Regis auditibus decedentis Præsulis transitus innotesci, aut de successore morientis Episcopi libera Principis electio præsolari, nascitur semper & nostro ordini de relatione talium difficultas, & regia potestati, dum consultum nostrum pro subrogandis Pontificibus sustinet, injuriosa necessitas. Fatentur Episcopi liberam fuisse Principis electionem ante hunc canonem, sed suspensam donec consultatio seu relatio missa fuisset è provincia à Metropolitanano & Episcopis.*

Vide Baluzij præfationem ad appendixem libri Marca de Primatibus.

V. Fallitur vir eruditus Garfias Loaisa in Notis ad hunc canonem, in eo quòd existimat Regem ante Concilium Toletanum electionem suam ad Concilium generale Hispaniæ retulisse, Concilium autem inquisivisse an nominatus dignus esset eo munere, & postea nominatum confirmasse. Hallucinationis occasio sumpta ex Concilio Toletano XVI. quod laudat: in quo agitur de Felice Spalensi Episcopo, quem Egica ad Toletanum episcopatum elegerat, eique

eius Ecclesiæ curam interim commiserat, reservans eam translationem decreto Concilij generalis firmandam. Quare Concilium cum consensu cleri ac populi Toletani Felicem de Spalensi sede in Toletanam se canonicè transducere declarat canone duodecimo. Translatio non poterat juxta duodecim decerni à Rege, sed à synodo generali: cuius auctoritati eam Egica rectè permisit, & præterea translationem Bracarenfis ad Hispanensem sedem, & Portucalensis ad Bracarensem, quas Concilium hoc eodem canone decernit. Quod non debuit trahi in consequentiam pro electionibus omnibus. Id autem ex alio capite perspicere poterat Loaisa, quòd temporibus Concilij duodecimi immutata electionum forma, omnia ad merum Regis arbitrium relata erant. Quomodo ergo poterat usum antiquiore illo Concilio duodecimo interpretari ex usu Concilij decimi sexti anno sexcentesimo nonagesimo tertio habiti, quod erat posterius duodecimo annis tredecim.

ADDITIO

STEPHANI BALUZII

AT pia posteritas multum remisit de hac severitate. Quippe duodecimo seculo illud tantum in Hispania Tarraconensi invaluerat, ut post Episcopi obitum alius eligi non posset absque consilio & assensu Regis. Parum id conducere ecclesiasticæ libertati censuit Petrus Rex Aragonum. Itaque post peractam Romæ coronationem suam ab Innocentio III. anno MCCVI. æterna lege sancivit ut deinceps libera esset Episcoporum electio, assensu regis minime requisito, id est, inexpectata etiam eligendi licentia, nam antea id quoque obtinebat. Ne tamen prorsus abjiceret jus illud regium, edicit ut postquam electio facta fuerit, electus Regi præsentetur in signum regis fidelitatis. Quod adeo gratum fuit Innocentio Pontifici ut hoc Petri Regis edictum confirmaverit literis datis ad Episcopos in regno Aragonensi constitutos, quæ extant in archivo monasterij Rippullensis in diocesi Aulonensi & in regesto ejusdem Innocentij, cujus mihi copiam fecit vir illustrissimus Franciscus Bosquetus Episcopus Monspelienfis. Sic ergo habent.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Archiepiscopis & Episcopis & aliis Ecclesiarum Prelatis & universis Clericis in regno Aragonensis constitutis salutem & apostolicam benedictionem.

Solei annuere sedes apostolica piis votis, & honestis petentium desideriis favorem benivolam imperari. In literis siquidem carissimi in Christo filij nostri Petri illustris Regis Aragonum sic de verbo ad verbum perspeximus contineri. PETRVS Dei gratia Rex Aragonum, Comes Barchinonenfis, & dominus Montispessulani venerabilibus in Christo Terrachonenfis Archiepiscopo, & universis Episcopis, Abbatibus, ceterisque Ecclesiarum Prelatis, &

corum

eorum conventibus in regno & dominio nostro constitutis, æternam in Domino salutem. Regi Regum, per quem Reges regnant, reverentiam debitam exhibentes, & sponsæ ejus, sanctæ videlicet Ecclesiæ, integram libertatem conservare volentes, pessimam consuetudinem à nobis hæcenus observatam, qua electionem Prælatorum sine nostro consilio & assensu procedere non permittebamus, amore Dei & sanctæ Ecclesiæ, & pro remedio animæ nostræ & parentum nostrorum, relaxamus; vobisque & universis successoribus vestris & conventibus in omni jurisdictione nostra constitutis liberam eligendi facultatem per nos & per omnes successores nostros, assensu regio minime requisito, in perpetuum indulgemus. Hoc solum nobis & successoribus nostris reservantes, ut liberè & canonicè electus, in signum regis fidelitatis nobis & successoribus nostris debeat præsentari. *N O S* igitur devotionem regiam in Domino commendantes, & approbantes in hac parte statutum ipsius, illud auctoritate apostolica confirmamus, & presentis scripti patrocinio communitimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hæc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Corneti III. Kal. Novembris, pontificatus nostri anno decimo.

Post Innocentij tamen pontificatum, Ferdinandus Rex Castellæ contendebat Episcopos eligi non posse absque assensu regio; ut colligitur ex epistola Honorij III. ad Episcopum Burgensem, quæ extat in quinta collectione Decretalium, Titulo de restitutione spoliatorum.

CAPVT XI.
Synopsis.

I. Carolus Martellus episcopatus pro arbitrio dabat. Lux tamen quadam electionis affulsit per illas tempestates.

II. Tum laici fruebantur episcopatibus, ob summam vivendi licentiam. Qua de re Zachariam Pontificem graviter monuit Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus. Præcipua verò mali labe sunt Ecclesiæ Remensis, qua per multos annos sine Episcopo fuit.

III. Sub Carlomanno, Martelli filio, instituti Episcopi Principis arbitrio, cum consilio Episcoporum & procerum. Qua de re Francis gratulatur Papa Zacharias in epistola ad eos data.

IV. Idem prorsus actum est à Pippino, Carlomanni fratre, in parte regni qua imperio ejus suberat. qua de re ad Zachariam retulit. Is verò letabundus, ejus alla laudavit.

V. Lupus Ferrariensis dicere videtur Pippinum ita egisse ex privilegio sibi indulto à Zacharia. Sed verba ejus intelligenda sunt de ratificatione Zacharia, non autem de mandato aliquo antecedenti. Bonifacius Moguntinus agnoscebat Principum in hoc electionum negotio auctoritatem.

VI. Pippinus, post adeptum regnum, eundem ordinem tenuit in constituendis Episcopis.

I. **I**NEUNTE autem seculo octavo, cum Dux Francorum Carolus cognovisset

mento Martellus omnia bona ecclesiastica invasisset, episcopatus quoque pro arbitrio tradebat. Attamen inter densas illas tenebras electionis lux quædam affulsit in Aurelianensi civitate anno DCCXVI. quando Eucherius illi Ecclesiæ præfectus est. *Quippe omnis ejus loci plebs congregata, inquit auctor vitæ ejus, ad Carolum inclivum Francorum Principem legatos cum muneribus & humili prece mittit, pro Eucherio scilicet. Ille disponente Domino ratum habuit quod ab eo humiliter poscebant.*

II. Piget sequentis temporis turpitudinem patefacere, quando nulla in Episcopis dignitas, nulla in Ecclesiis disciplina, sed in rerum civilium perturbatione, ecclesiastici quoque ordinis sola vigeat deploranda confusio; adeo ut laici episcopatibus fruerentur. Qua de re Zachariam Papam monuit Bonifacius his verbis anno septingentesimo quadragesimo secundo. *Franci, ut seniores dicunt, plusquam per tempus octoginta annorum synodum non fecerunt, nec Archiepiscopum habuerunt, nec Ecclesiæ canonica jura alicubi fundabant vel renovabant. Modo autem maxima ex parte per civitates episcopales sedes tradite sunt laicis ad possidendam, vel adulteratis Clericis, scortatoribus, & publicanis seculariter ad persfruendum. Hæc perniciose dilapidatio affixit præcipuè Ecclesiæ Remensem, quæ tunc & postea per multos annos sine Episcopo fuit, & res Ecclesiæ de illo episcopatu sunt ablata, & per laicos divisa, sicut & de aliis episcopatibus, ut loquitur Hadrianus primus in privilegio dato Ecclesiæ Remensi apud Flodoardum. Addit autem Bonifacius Carlomannum Ducem Francorum cogitare de synodo congreganda; ut qua collapsa est vel potius, ut ille loquitur, calcata & dissipata religio possit in aliquo corrigi & emendari; petitque à Zacharia ejus habendi Concilij licentiam, quam iste libentissimè concessit.*

III. Carlomannus verò statim Concilium coëgit in Germania, præsentem Bonifacium Legato Papæ: cujus acta confirmata sunt in frequentiore synodo habita apud Liptinas anno septingentesimo quadragesimo tertio. Primo autem prioris illius synodi canone (pulsis, ut par erat, laicis ab episcopatu possessione, imò verò & infamis Clericis, qui redditus suos faciebant) docet Carlomannus se per civitates ordinasse Episcopos per consilium sacerdotum, religiosorum, & optimatum suorum, & constituisse super eos Archiepiscopum, qui est Missus sancti Petri. Hæcque ratione ecclesiastica disciplina emergere cæpit ex priori colluvie, constitutis scilicet Episcopis juxta edictum Clotarij